



**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:  
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA  
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**  
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya



**MUAMMOLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BO'LAJAK  
O'QITUVCHILARINI KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHNING  
O'ZIGA XOSLIGI**

**Jabboraliyeva Maftuna O'tkirjon qizi**

*Qo'qon DU magiastranti*

**Annotatsiya.** *Ushbu maqolada muammoli ta'lim texnologiyalarining mohiyati, ularning pedagogik jarayondagi o'rni hamda bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlashdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Tarbiya fani misolida muammoli ta'limning samaradorligi, kasbiy kompetensiyalarni rivojlantiruvchi metodik shart-sharoitlar ochib beriladi.*

**Kalit so'zlar:** *muammoli ta'lim, pedagogik texnologiya, kasbiy tayyorgarlik, tarbiya fani, o'qituvchi, interfaol metod, ijodkorlik.*

**Kirish.** Bugungi kunda ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar, xususan muammoli ta'lim texnologiyalari asosida o'quv jarayonini tashkil etish dolzarb masalaga aylangan. Bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy kasbiy faoliyatga tayyorlash ularning mustaqil fikrlash, tahlil qilish, muammoni hal etish, ijodkorlik va pedagogik refleksiya ko'nikmalarini rivojlantirishni talab etadi. Prezident Sh.M.Mirziyoyev ta'kidlaganlaridek: *"Yoshlarimizni mustaqil fikrlaydigan, bilimli, zamonaviy tafakkurli, kasbiga sadoqatli qilib tarbiyalash — kelajagimiz poydevoridir."* Bu fikr muammoli ta'lim texnologiyalarining mazmuni va maqsadi bilan uyg'unlikda bo'lib, u o'quvchini faqat tayyor bilimni egallash emas, balki uni mustaqil izlab topish, tahlil qilish va ha yotda qo'llashga o'rgatadi.

**Adabiyotlar tahlili va metodologiya.** Muammoli ta'lim (Problem-Based Learning – PBL) – o'quvchilarni real hayotdagi murakkab vaziyatlarga mos ravishda o'ylashga, muammoni aniqlash, tahlil qilish va yechim topish kompetensiyalarini shakllantirishga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvidir. Bu model o'z ildizlarini John Dewey, Jerome Bruner, Howard Barrows kabi zamonaviy pedagogika va psixologiya sohasining yetakchi olimlarining asarlaridan olgan. John Dewey (1859–1952) ta'limni faoliyatga asoslangan, amaliyot bilan uyg'un holatda tashkil etilishi kerakligini ta'kidlab, "o'rganish – bu tajriba orqali faol qatnashish" tamoyilini ilgari surdi. Uning konstruktivistik yondashuvi PBLning konseptual asoslarini shakllantirishda muhim rol o'ynadi. Jerome Bruner esa bilimlarni o'quvchilarning faol ravishda o'zlari kashf etishlari lozimligini ta'kidlab, "konstruktsiya" (tuzilish) g'oyasini ilgari surdi. Uning spiral o'qitish modeli PBLda murakkablik darajasining bosqichma-bosqich ortib borishini asoslab beradi. Howard Barrows esa tibbiy ta'limda PBL metodologiyasini amaliyotga tadbiiq etgan birinchi



**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:  
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA  
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**  
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya



mutaxassislardan bo‘lib, talabalarning amaliy klinik muammolar orqali tibbiy bilimlarni chuqurroq va barqarorroq o‘zlashtirishiga erishgan.

Ushbu tadqiqotda zamonaviy ilmiy metodologiya talablariga muvofiq ravishda kvantitativ (miqdoriy) va sifatli (kontekstual) tadqiqot metodlarining integratsiyasi qo‘llanildi. Bu yondashuv natijalarni nafaqat statistik asosda tahlil qilish, balki o‘qituvchilarning individual tajribalarini chuqurroq anglash imkonini berdi. Tadqiqotning birinchi bosqichida 5 ta umumta’lim maktabida faoliyat yuritayotgan o‘qituvchilar ishtirokida boshlang‘ich diagnostika ishlari olib borildi. Bu bosqichning asosiy maqsadi – tadqiqotga jalb etilgan o‘qituvchilarning mavjud kompetensiyalarini aniqlash va keyingi o‘zgarishlar uchun boshlang‘ich holatni belgilashdan iborat bo‘ldi. Diag-nostika jarayonida maxsus ishlab chiqilgan kompetensiyalarni baholash rubrikalari va testlar asosida o‘qituv-chilarning bilim, ko‘nikma va reflektiv faoliyat ko‘rsatkichlari baholandi.

**Muhokama va natijalar. Muammoli ta’lim** — bu o‘quvchilarning (yoki talabalarning) fikrlash faoliyatini faollashtiruvchi, ularni muammoni mustaqil tahlil qilish, yechim topish va xulosalashga yo‘naltiruvchi o‘qitish jarayonidir. Uning asosiy xususiyati — muammoli vaziyat yaratish va talabani shu vaziyatni hal etishga yo‘naltirishdir. Muammoli ta’limning asosiy tamoyillariga quyidagilarni kiritish mumkin:

1. Bilish faoliyatining mustaqilligini ta’minlash;
2. Muammoli savol va vaziyatlar orqali fikrlashni rag‘batlantirish;
3. O‘qituvchi – yo‘naltiruvchi, talaba – faol ishtirokchi sifatida;
4. Amaliyot bilan nazariyaning uzviyligi;
5. Ijodiy yondashuvga tayanish.

Tarbiya fanida bu texnologiya shaxsda axloqiy, estetik, vatanparvarlik va fuqarolik fazilatlarini shakllantirish bilan bog‘liq jarayonlarda alohida ahamiyatga ega.

**Xulosa.** Yuqoridagi tadqiqot natijalari asosida muammoli ta’lim texnologiyalari o‘qituvchilarning kasbiy kompe-tensiyalarini samarali rivojlantirishda muhim rol o‘ynashi aniqlandi. PBL metodikasi nafaqat bilimni chuqurroq o‘zlashtirish, balki ijodiy fikrlash, hamkorlikda ishlash va tanqidiy tahlil qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Muammoli yondashuv asosida olib borilgan tajriba o‘qituvchilarda o‘zini baholash, innovatsion yechimlar taklif etish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish kabi muhim kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirganini ko‘rsatdi. Bu yondashuvni ta’lim muassasalarida joriy etish orqali nafaqat o‘qituvchilarning, balki butun ta’lim jarayonining sifat darajasini oshirish mumkin.

### **Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Barrows, H. S. (1996). Problem-based learning in medicine and beyond: A brief overview. *New Directions for Teaching and Learning*.



**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:  
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA  
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**  
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya



2. Hmelo-Silver, C. E. (2004). Problem-based learning: What and how do students learn? Educational Psychology Review.
3. Savin-Baden, M. & Major, C. H. (2004). Foundations of problem-based learning. Open University Press.
4. Rotbekov, A. (2021). Muammoli ta'lim texnologiyalari pedagogik amaliyotda. Pedagogika ilmiy jurnali.
5. Karimova, D. (2023). O'qituvchilarning kompetensiyalarini oshirishda innovatsion metodlar. Ta'lim texnologiyalari.
6. Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). A taxonomy for learning, teaching, and assessing. Longman.